Minister
Finansów i Gospodarki

Warszawa, 10 listopada 2026 roku

Sprawa: Interpelacja nr 20587 Pani Poseł Iwony Hartwich w sprawie zmiany przepisów dotyczących zwrotu nadpłaty podatku dochodowego osobom całkowicie ubezwłasnowolnionym
Znak sprawy: DTS2.054.4.2026
Kontakt: Kancelaria MF
tel.: +48 22 694 55 55
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

Włodzimierz Czarzasty
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Odpowiedź na interpelację

Szanowny Panie Marszałku,

w odpowiedzi na interpelację nr 20587 złożoną przez posłankę Panią Iwonę Hartwich w sprawie przepisów dotyczących zwrotu nadpłaty podatku osobom całkowicie ubezwłasnowolnionym, przedstawiam poniższe wyjaśnienia.

Ad pytań 1-3 i 5

W myśl art. 77b § 1 pkt 2 Ordynacji podatkowej[1] zwrot nadpłaty podatnikowi mającemu miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nieobowiązanemu do posiadania rachunku bankowego lub rachunku w spółdzielczej kasie oszczędnościowo-kredytowej, następuje na wskazany rachunek podatnika albo przekazem pocztowym, chyba że podatnik zażąda zwrotu nadpłaty w kasie. Ordynacja podatkowa nie dopuszcza możliwości dokonania zwrotu nadpłaty przysługującej podatnikowi będącemu osobą ubezwłasnowolnioną na rachunek bankowy, którego posiadaczem lub współposiadaczem nie jest ten podatnik.

W Ministerstwie Finansów aktualnie nie są prowadzone ani planowane prace legislacyjne w zakresie zmiany powołanego przepisu w sposób umożliwiający dokonywanie zwrotów nadpłat podatnika będącego osobą ubezwłasnowolnioną na rachunek bankowy, którego posiadaczem jest opiekun takiej osoby.

[1] Ustawa z 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2026 r. poz. 622, z późn. zm.)

tel.: +48 22 694 55 55
fax: +48 22 694 36 84
gov.pl/finanse
e-mail: kancelaria@mf.gov.pl

ul. Świętokrzyska 12
00-916 Warszawa

Opiekunowie osób ubezwłasnowolnionych sprawują, co do zasady, zarząd nad majątkiem podopiecznego w zakresie tzw. zwykłego zarządu. Podkreślić przy tym należy, iż opiekun osoby ubezwłasnowolnionej jedynie działa w zastępstwie osoby pozostającej pod opieką.
Art. 161 Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego[2] ustanawia zasadę tzw. zabezpieczenia majątku osoby pozostającej pod opieką, w ramach której (zgodnie z § 2 tego artykułu), gotówka pozostającego pod opieką, jeżeli nie jest potrzebna do zaspokajania jego uzasadnionych potrzeb, powinna być złożona przez opiekuna w instytucji bankowej. Opiekun może podejmować ulokowaną gotówkę tylko za zezwoleniem sądu opiekuńczego. Umożliwienie zwrotu nadpłaty na prywatny rachunek opiekuna zamiast na rachunek otworzony w imieniu osoby pozostającej pod opieką mogłoby prowadzić do obejścia wyrażonej w tym przepisie zasady zabezpieczenia majątku.

Przekazanie nadpłaty osoby ubezwłasnowolnionej na rachunek jej opiekuna mogłoby także skutkować ograniczeniem praw osoby ubezwłasnowolnionej. W tym kontekście należy zwrócić uwagę na Konwencję o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r.[3] W art. 12 konwencja ta nakazuje, aby osoby niepełnosprawne miały na zasadzie równości z innymi osobami zdolność prawną we wszystkich aspektach życia. Choć zgodnie z oświadczeniem interpretacyjnym złożonym przez Polskę[4], Rzeczpospolita Polska oświadcza, że interpretuje art. 12 ww. konwencji w sposób zezwalający na stosowanie ubezwłasnowolnienia, to wciąż środek taki ma obowiązek uwzględniać prawa, wolę i preferencje danej osoby ubezwłasnowolnionej, być wolny od konfliktu interesów i bezprawnych nacisków, być proporcjonalny i dostosowany do sytuacji danej osoby, być stosowany przez możliwie najkrótszy czas i podlegać regularnemu przeglądowi przez właściwe niezależne i bezstronne władze lub organ sądowy.

Podsumowując, przekazanie nadpłaty przysługującej osobie ubezwłasnowolnionej bezpośrednio na rachunek jej opiekuna stwarzałoby zagrożenie dla przestrzegania art. 12 ww. konwencji chociażby z tego powodu, że środki pieniężne ubezwłasnowolnionego i środki pieniężne opiekuna stanowiłyby wspólne saldo na jednym rachunku w instytucji bankowej poza jakimkolwiek nadzorem ze strony sądu opiekuńczego.

Jednocześnie, zarówno przepisy ustawy z 29 sierpnia 1997 r. Prawo bankowe[5], jak również ustawy z 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych[6], nie wykluczają prowadzenia rachunku bankowego dla osoby całkowicie ubezwłasnowolnionej, pomimo że samo zawarcie takiej umowy podlega ograniczeniom wynikającym z ustawy z 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny[7] i ustawy Kodeks rodzinny i opiekuńczy. Osoba ubezwłasnowolniona nie może bowiem zawrzeć umowy osobiście – czynność ta może zostać dokonana wyłącznie w jej imieniu przez przedstawiciela ustawowego lub opiekuna prawnego.

---

[2] Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy Dz. U. z 2026 r. poz. 236)
[3] Dz.U. z 2012 r. poz. 1169 ze sprost.
[4] Oświadczenie rządowe z dnia 25 wrześnie 2012 r. w sprawie mocy obowiązującej konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1170)
[5] Dz. U. z 2026 r. poz. 38, z późn. zm.
[6] Dz. U. z 2026 r. poz. 595, z późn. zm.
[7] Dz. U. z 2026 r. poz. 795

Nie sposób zatem zgodzić się z tezą, że procedura zwrotu nadpłaty jest zbyt skomplikowana. Wręcz przeciwnie, obowiązujące w tym zakresie regulacje nie tworzą żadnych barier dla podatników, w tym będących osobami ubezwłasnowolnionymi, pozostawiając możliwość wyboru dogodnej formy zwrotu nadpłaty, również takiej, która nie generuje żadnych kosztów.

Ad pytania 4

Zgodnie z art. 77b § 4 Ordynacji podatkowej w przypadku zwrotu nadpłaty przekazem pocztowym, nadpłata jest pomniejszana o koszty jej zwrotu. Z treści cytowanego przepisu wynika, że koszty przekazu pocztowego podlegają potrąceniu z kwoty zwracanej nadpłaty. Oznacza to, że tego rodzaju koszty w całości ponosi wyłącznie podatnik.

Jest to rozwiązanie racjonalne i pełni aprobowane w orzecznictwie sądów administracyjnych. Jako przykład przytoczyć można wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Białymstoku[8], w którym sąd wskazał m.in., że *„ustawodawca różnicując techniczny sposób trybu zwrotu nadpłaty, pozostawia wybór podatnikowi. Jeżeli podatnik nie posiada rachunku bankowego, może wnosić o zwrot nadpłaconego podatku w kasie organu podatkowego albo przekazem pocztowym. Nie znajduje przy tym uzasadnienia obciążenie kosztami dokonanego przekazu pocztowego Skarbu Państwa. Uregulowanie to jest zatem racjonalne i nieprzypadkowe.”*.

W świetle powyższego postulat zwolnienia z kosztów zwrotu nadpłat przekazem pocztowym podatników będących osobami całkowicie ubezwłasnowolnionymi, nieposiadającymi rachunku bankowego, należy uznać za nieuzasadniony.

Z wyrazami szacunku

Z upoważnienia Ministra Finansów i Gospodarki

Jarosław Neneman
Podsekretarz Stanu

w Ministerstwie Finansów

[8] por. prawomocny wyrok z 18 kwietnia 2007 r., sygn. akt I SA/Bk 392/06